

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Vnio distinguitur à causalitate, quâ forma producitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

Disputatione II. à num. 136. ostendi in simili. Quod verò duo ignes applicati concurrant partialiter sine superfluitate, idè est, quia est aliqua ratio cogens ad concedendum vtrique concursum, scilicet æquale vtriusque ius, æqualis approx-
 72 imatio, & non dispar perfectionis gradus, idè vel negandus vtrique concursus, vel permittendus vtrique. Ob similem rationem dicimus, etiam in vnione continuatiua ponendas esse duas par-
 tiales, & non vniam totalem indiuisibilem, quia non est maior ratio cur ponatur in vnâ parte, quàm in aliâ; in vtraque autem nequit vnica
 73 existeret, quia subiecta sunt in duobus locis; ergo ponenda est duplex: at verò in vnione materiæ & formæ non datur vlla ratio cogens ad ponendas duas par-
 tiales (vt iam vidimus) solum ergo ponenda est vnica totalis. Imò adde, in exemplo de ignibus nullam esse multiplicationem, quia entitates ignis, siue concurrant siue non, sunt semper
 in se duas; actio autem, etiam si vterque ignis concurrat, vnica est; ergo eò quòd actio à duabus causis procedat, nihil multiplicatur. Et hoc exemplo confirmatur potius, quàm impugnatur nostra sententia, vniam ponens vnionem, receptam tamen in materiâ & formâ; sicut in exemplo ignium vnica ponitur actio, procedens tamen à duplici causâ, eò quòd non sit maior ratio de vnâ quàm de alterâ.

Ex dictis inferes, in ordine ad potentiam absolutam nullam esse repugnantiam in eo quòd materia & forma vniantur duplici vnione; superfluitas enim non obest in ordine ad potentiam absolutam. Et hoc concedo libenter P. Hurtado contra aliquos recentiores: aduerto tamen, tunc eas duas vniones futuras supernaturales materiæ & formæ, quæ non habent naturalem capacitatem ad res superfluas. Nec potest argui, Ille vniones sunt possibiles supernaturaliter, ergo & naturaliter: constat enim ex dictis, in rebus superfluis hanc consequentiam nullam esse. Imò &, licet vnio aliqua duplex naturaliter esset possibilis (quod valde probabile puto) tamen nos, qui non videmus an sit duplex an vnica, semper debemus vniam ponere, ne gratis multiplicemus entitates sine fundamento, quod suppono nullum esse quoad nos, etiam si forte in re esset duplex vnio.

SECTIO III.

Vnio distinguitur à causalitate, quâ forma producitur.

74 **Q**UÆRIMVS, an dentur duo modi distincti, vnus, quo forma equi v.g. producatur ab agente, & ab ipsâ materiâ; alter, quo materia & forma inuicem inter se vniantur. Dixi de *forma equi*, quia in animo rationali, qui conseruatur independentem ab vnione ad materiâ, nulla est difficultas; ibi enim manifestè constat, eam actionem esse ab vnione distinctam, vnio enim pendet essentialiter à materiâ, actio verò non; ergo sunt realiter distinctæ, quæstio ergo est de solâ formâ materiali.

Negant nonnulli recentiores eas distingui, quibus P. Suarez Disp. 13. Metaphysicæ sect. 9. n. 11. clare fauet, etiam si postea in fine Sectionis obscurius locutus eis aduersari videatur.

Mouentur Primò, quia pereunte vnione formæ equinæ v.g. cum materiâ, perit actio quâ forma conseruabatur, forma enim equina non conseruatur sine vnione ad materiâ; ergo ea vnio non distinguebatur à causalitate. Hoc argumentum facile soluitur, inde enim solum infertur, causalitatem illam pendere ab vnione, non verò probatur esse idem, sicut pereuntibus dispositionibus perit forma, quæ non propterea idem est cum dispositionibus.

Secundò possunt moueri, quia materiam causare formam, idem est (quod per se clarum videtur) ac illam recipere: vterius, materiam recipere formam, est idem ac illam sibi vnire; ergo vnio, receptio, & causalitas idem sunt. Sed neque hoc virget: aliud enim est, formam à materiâ causari seu produci; aliud verò, vtramque inuicem vniri, hoc enim potest ab illo, & è contrario separari. Si enim forma equi diuinitus crearetur, eodem modo posset vniri materiæ ac nunc, esset tamen in eo casu vnio sine causalitate. Posse verò eam causalitatem materialem esse sine vnione, dicam Disputatione VII. num. 13. ergo non sunt idem causalitas, receptio, & vnio. Admitto ergo argumentum, receptionem & vnionem esse idem, nego verò, receptionem esse idem cum causalitate.

Tertiò: Quia inhærentia accidentis non distinguitur ab eius vnione cum subiecto, ergo idem erit de dependentiâ formæ substantialis. Sed negatur Antecedens: accidens enim produ-
 75 citur per causalitatem distinctam, cuius ipsum est purus terminus productus, vnitur verò per vnionem, quam ipsum simul cum subiecto causat materialiter, vt dicam Sectione 4.

Quartò tandem possunt moueri, quia non est vlla necessitas distinguendi eam vnionem à causalitate in formam, ergo. Sed huic respondebitur, dum nostra sententia confirmabitur.

Contrariam sententiam, vt communior & probabilior, defendunt recentiores. Eam tradit Hurtado Disp. 5. sect. 2. & 3. eandem & ego sequor; video tamen, non solidè ab omnibus probari. Quidam ergo sic arguunt, Primò, quia ratio dependentiæ seu productionis formæ ex materiâ non est ratio vniendi formam cum materiâ, ergo distinguuntur ea duo. Patet Antecedens in vnione animæ rationalis cum corpore, vbi est ratio vniendi, & non est dependentia à materiâ. Hoc argumentum nullum prorsus est, quia eo solum probatur, vnionem vt sic non esse causalitatem, hoc enim benè infertur ab vno singulari; verum nullatenus inde sequitur, nullam vnionem esse causalitatem, non aliter ac si quis argueret, animalitatem & rationalitatem in homine esse realiter distinctas, quia tota ratio animalitatis reperitur in equo, vbi nulla est rationalitas. Facile ergo concedent aduersarij, in homine vnionem non esse causalitatem. Item generationem seu causalitatem vnionis humanæ, non esse ipsam vnionem, sed viam ad illam, quod arguens in argumenti confirmatione ostendere conatur. Dicent tamen, quid inde ad alias vniones & causalitates specie & genere diuersas, vt in omnibus speciebus constat, vbi non licet ab vnâ ad aliam arguere, iuxta dicta?

Secundò iidem arguunt: Quia si vnio esset generatio formæ, sequeretur, vnionem termina-
 76

riat seipsam, quia generatio terminatur ad vniōem formæ cum materiâ. Quod si respondeas, generationem ad solam formam equi v.g. terminari; virget, Generatio non terminatur ad formam secundum se, sed prout vniatur, ergo ad vniōem. Cuius eam à priori ratione reddunt, quia vniōis essentia est esse vinculum duorum productum per actionem à se distinctam, ergo ipsa non est actio, quia actionis non datur actio. Confirmatur: vniō est de conceptu compositi, actio autem non, vt patet ex D. Thomâ, nolente personas diuinas per originem constitui, quia hæc est instar actionis. Hæc replica & confirmationes omnino displicent; quia aduersarij negabunt generationem terminari ad formam prout vniatur, sed solum terminari ad formam, & simul formaliter eam vniere. Quod verò dicitur, de essentia vniōis esse, vt producatur per actionem distinctam, petitur manifeste principium, & supponitur quod ab aduersariis negatur. Confirmatio vltima est euidenter contra arguentes: si enim actio est extra cōceptum rei, quomodo ipsi identificant creationem cum Angeli & animæ rationalis substantiâ? Vel quid iam dicent D. Thomæ? Vbi aduerte, actionem idem à nobis poni distinctam ab essentia, non quia actio ex suo conceptu sit accidens, cui repugnet identificari cum substantiâ, sed, probatâ prius aliorum actionum distinctione, propter argumentum commune de separabilitate. Inde vltimius inferimus, actionem eam, quæ distinguitur à re, non esse de conceptu, & substantiâ illius. Quando autem non admittitur talis actio distincta (vt ab his arguentibus in Angelis, materiâ primâ, & animo rationali non admittitur) tunc proculdubio ratio actionis illis identificata, debet realiter esse idem cum substantiâ. Idem dicent aduersarij in casu præsentis, scilicet actionem, quæ equus producit, quia non distinguitur realiter ab ipsâ vniōe formæ cum materiâ, quæ vniō est de conceptu equi; idem ipsam etiam actionem esse de conceptu equi, non quatenus

actioem, sed quatenus vniōem: Neque hoc potest vilo modo probabiliter impugnari, nisi ostendendo, esse necessarium vt ea vniō habeat actionem distinctam quâ producatur, quod præterito argumento non probatur, etiam alio disparato possit. Ad D. Thomam respondebunt Theologi 1. Parte, vbi cum explicui pro meâ sententiâ. Iam aduerto, ex eo contrarium in præsentis deduci contra argumentantem: docet enim Angelicus Doct̃or, realiter & virtualiter personas componi originibus, compositioni autem virtuali in diuinis respondet realis in creatis; ergo ex hac parte bene potest realiter in creaturâ identificari actio cum substantiâ. Ratione autem nostrâ eas componit conceptu personalitatis, quia magis sumus assueti personalitatem concipere vt substantiam, quàm ipsam actionem: hæc enim aliquando est substantia in creaturis, aliquando non; personalitas verò semper est substantia. Ex hoc autem modo concipiendi nihil circa distinctionem realem.

83 Probanda ergo est hæc nostra sententiâ: quia ipsi aduersarij farentur, ignem in primo instanti generationis quo producitur, & in secundo quo conseruatur (& idem est de omnibus aliis rebus materialibus) esse eundem numero (nisi forte

aliquantulum in secundo instanti creuerit vel diminutus fuerit, quod ad præsens non attingit) ergo vniō illius non erat actio quâ productus fuit. Patet euidenter consequentia, quia actio mutata est; in primo enim instanti productus est à causâ efficienti secundâ, in secundo verò iam à solo Deo conseruatur: ergo iam sunt actiones distinctæ, non autem vniōes; quia cum vniō sit essentialis igni, si ea mutatur, mutabitur etiam ignis, saltem inadæquatè. Hoc argumentum dixi non esse omnino efficax, quia si vellent aduersarij negare, eundem esse essentialiter ignem in primo & in secundo instanti, facile id posset, nec nos haberemus vnde eos redargueremus: & propter hanc à me datam solutionem, postea reiecerunt nonnulli hoc argumentum. Fateatur tamen tandem, habere vim, quia non solum sequitur numero distingui, sed etiam specie: nam actiones quæ à diuersis causis procedunt, sunt specie diuersæ, de quo Disputatione ix. à nu. 65. ergo cum in primo instanti ignis producatur ab alio igne, in secundo verò à solo Deo conseruetur, necessum est actiones esse specie diuersas, & consequenter vniōes cum illis identificatas, & tandem ignem in secundo instanti diuersum esse specie à seipso in primo. Fateor, hoc sequitur: sed si aduersarij velint hoc etiam admittere, tam difficile redarguerentur asserent es hanc distinctionem specificam ex parte vniōis, quàm ponentes solam numericam; quia ex sensu & experientia non magis nobis de vnâ quàm de aliâ constat. Habet ergo argumentum vim vtroque modo, quatenus & ipsimet aduersarij semper supponunt, etiam numero idem esse compositum in vtroque instanti.

Possent & alius etiam argumentari: Causalitas formæ equinæ potest diuinitus manere sine vniōe, si conseruetur ea forma extra subiectum; & ea vniō sine causalitate, si forma creetur, & vniatur materiæ; ergo & vniō & causalitas distinguuntur, quandoquidem inuicem possunt separari. Sed non virget: dicent enim illi, eo casu non mansuram hanc specie causalitatem, sed aliam diuersam; à se autem non doceri, omnem causalitatem materiæ in formam esse idem cum vniōe, sed præcisè hanc quæ de facto datur: per hanc autem nec diuinitus posse causari formam, nisi vniatur materiæ; nec vniiri, nisi causetur, etiam si possit per aliam specie diuersam.

Possent vltimius suaderi nostra sententiâ illis rationibus, quibus Sectione iv. ostendam vniōem debere etiam à formâ causari materialiter; inde enim constat, eam vniōem non posse esse generationem formæ: aliàs dum forma eam causaret, causaret etiam seipsam; causaret enim actionem sui, quod repugnat, vt aliunde suppono. Sed neque hoc argumentum conuincit: quia (vt ex eâ Sectione 4. constabit) non est efficax vlla ratio, sed solum probabilis, ad dicendum, vniōem debere etiam in materiâ recipi. Vnica ergo est huius sententiæ probatio num. 63. facta.

Aduerte, idem esse dicendum de vniōe accidentium realium, scilicet eam esse distinctam à productione ipsorum accidentium: nam idem calidum est in primo instanti quod in secundo, non tamen est eadem productio caloris; quia in primo producitur à Deo, & ab alio calore, in secundo autem instanti non conseruatur iam à calore

lore producente, sed vel à solo Deo, vel à Deo & manu, &c.

SECTION IV.

De Vnionis subiecto.

- 87 **Q**Uia per vnionem videtur vtraque pars perfici intrinsecè, non meliùs poterit decidi quomodo vtraque pars circa vnionem se gerat, quàm præmittendo quid requiratur vt vna res ab aliâ perficiatur.

SUBSECTIO PRIMA.

Subiectum informationis non petit causalitatem in formam, aut vnionem.

DOCVI olim, non opus esse sustentatione, vt vna res aliam informet vel perficiat. Id ostendi exemplo animi rationalis, qui corpus verè informat & perficit, à quo tamen non sustentatur. Addidi etiam exemplum à subsistentiâ Verbi petrum, hæc enim etiam perficit humanitatem sine dependentiâ ab ipsâ: quam doctrinam nonnulli reiciunt, opinantes, nullam rem posse perfici, nisi ab eâ quàm materialiter causat. Mouentur Primò, quia perfectio non est sine motu, motus autem non est sine causalitate. Secundò, quia aliunde non potest explicari, cur Verbum non perficiatur per vnionem humanitatis, quandoquidem verè denominatur intrinsecè ab illâ vnium, &c.

- 88 Res hæc debet exactè declarari, & quidem Primò doctrina horum manifestè reijcitur, quia materia prima non solum perficitur per vnionem cum animo rationali, quàm causat materialiter, sed multo magis & principalis per ipsum animum, quem nullo modo causat; ergo, si perfectio in genere causæ formalis non prouenit nisi à motu formaliter, id est à re causata materialiter, non poterit materia perfici ab animo rationali quem non causat, sed à solâ vnione quàm producit materialiter.

- Dices: Perficitur ab animo mediante vnione quàm causat, etiam si non causat ipsum animum. Sed contra, quia dicitur, humanitatem Christi Domini non perfici propriè per subsistentiam Verbi, sed solum per vnionem receptam in humanitate, quia subsistentia non causatur ab humanitate, licet causetur vnio ad eam; vnde ego sic euidenter arguo: Ergo etiam causetur vnio ad animum rationalem, quia tamen hic non causatur, non magis perficitur materia per animum, quàm non perficiatur humanitas Christi per subsistentiam Verbi, quia neuter in se causatur, vtriusque autem vnio causatur. Neque poteris respondere, discrimen esse, eò quòd animus etiam in se recipiat vnionem quàm non recipit Verbum; hoc enim nõ esset ad rem, quia hæc differentia bona est ad explicandum, quomodo animus in se perficiatur per vnionem, non verò Verbum: in ordine autem ad perficiendam materiam parum vel nihil conducit vnio in animo recepta, quia non perficitur materia per vnionem in animo receptam, sed per receptam in se, in quâ sunt æquales & humanitas respectu Verbi, & materia respectu animi rationalis; non ergo duo hæc tua principia coherant.

Secundò eam responsionem impugno ratione à priori: quia licet vnio sit via in genere vnionendi, & ideo per illam animus reddatur vnitus, & consequenter communicans effectus formales qui ab vnione per se pendunt; in genere tamen motus, seu causalitatis, vnio non est via respectu animi, quia per illam animus nullo modo causatur, ergo perfectio, quæ communicatur à formâ per dependentiam sui, non potest ab animâ communicari mediâ vnione, quia per eam vnionem anima neque est neque sit dependens materialiter à materia. Confirmatur: in genere causandi materialiter, iuxta horum principia, omnino æqualiter se habet corpus & anima rationalis, quilibet enim causat suam partialem vnionem; ergo in genere causandi non est differentia, & tamen corpus est subiectum receptionis respectu animæ, & non è contrariò animus respectu corporis; ergo ratio subiecti aliunde est explicanda quàm ex causalitate in eo, ergo speciali & proprio conceptu subiecti, quod tu addideris præter causalitatem vnionis. Dicam ergo, consistere rationem subiecti, etiam si vnio non causetur neque à materia, neque ab animâ, sed per se in vtroque creatur.

Tertiò absolute ostendo, in doctrinâ, quàm 91 impugno, esse repugnantiam: admittitur enim, saltem diuinitus posse manere vnionem materie & formæ, sine illâ causalitate materie in illam (conseruatâ scilicet vnione diuinitus per creationem) quo casu additur, actu & eodem modo ac nunc perficiendam materiam. vnde sic argu-mentor: Actum perfici, non dicit actualement causalitatem materialem; ergo posse perfici, non dicit posse habere eam causalitatem. Consequentia est euident, quia si actu esse album v. g. non dicit actu nigredinem, bene inferitur, Ergo posse esse album, non dicit formaliter posse habere nigredinem.

Dices fortè, hanc formam argumentandi non valere; nam homo potest esse sine discursu, & tamen non sequitur, Ergo posse esse hominem, non dicit posse habere discursum; ergo similiter, licet possit esse actualis perfectio sine actuali motu, non sequitur posse esse sine potentia ad motum. Sed contra, quia essentia ipsius hominis 92 constituitur in potentia ad discurrendum, ideo non mirum, si homo non possit esse sine hac potentia, licet possit esse sine discursu. At in præsentia actualis perfectio materie non consistit in capacitate motus, sed in ipsâ receptione formæ; per hanc enim perficitur actu, non verò per capacitatem motus, quæ hic & nunc ad actum non reducitur; vnde bene infero, Actum perfici, ad æqualem prouenit à receptione, ergo posse actu perfici, prouenit ad æqualem ab hoc quod est posse recipere, & non erit necessum recurrere ad motum.

Dices fortè Secundò, formam huius consequentiæ posse etiam ostendi malam in libertate, vbi actus amoris liber non dicit actum contrarium, aut omissionem illius; potentia verò libera ad eum amorem, dicit potentiam etiam ad omissionem. Respondeo, ibi etiam esse longè aliam 93 rationem, tum quia in meâ sententiâ libertas actus est denominatio extrinseca ab ipsâ potentia ad vtrumque. Non potest autem esse actus liber sine formâ, quâ in ratione liberi constituitur: tum quia in omnium sententiâ, potentia libera essentialiter